

Daha da Sorun Sorular

Sorun Sorular İslam Hakkında En Çok Merak Edilen Sorular, Zâkir Naik (Çev. Muhammed Said Türk), İdrak Yayınları, İstanbul 2022, ISBN 9786057047113

Saliha Arslan¹

Zâkir Naik, kendi internet sitesinde “İslam ve karşılaştırmalı din konusunda dinamik bir uluslararası hatip, profesyonel eğitim almış bir tıp doktoru” olarak tanıtılmaktadır. Peace TV isimli büyük televizyon kanal ağının kurucusudur. Birçok ülkede, birçok kitleye yaptığı konuşmalarla insanları İslam’a davet etmekte, onların eleştirilerine ve sorularına yanıtlar vermektedir. Bu konuşmaların diğer dinlerin önde gelen liderleriyle yapılması da söz konusu olmaktadır. Kendisi son 25 yılda 2000’den fazla halka açık konuşma yapmıştır.² Bu kadar çok etkileşim içinde olan ve bu kadar eleştirilerle karşılaşmış bir kişinin bu sorulara verdiği cevapları bir yazılı metne toplaması kıymetlidir ve incelenmeye değerdir.

Yazar, gayrimüslimlerle İslam hakkında yapmış olduğu konuşmalarda sorulan soruların aslında çok geniş bir yelpazeye dağılmadığı, bu soruların birbirini tekrar eder nitelikte olup aynı konular çerçevesinde ilerlediği tespitinde bulunarak kitabına başlıyor. Bu karşılaştığı temel soruları akıl ve mantık temelli olarak cevaplamak ve böylece İslam hakkındaki kalıplaşmış yanlış düşünceleri yıkarak soranları ikna etmek motivasyonu ile *Sorun Sorular* kitabını kaleme alıyor. Ele alınmış 19 soru var ve bu soruların ana teması; İslam’da çok eşlilik, tesettür, cihat, hayvan kesimi ve tüketimi, Kâbe, bazı haramların nedeni, kadın ve erkeğin şahitlik ve miras bakımından denkliği, ölümden sonra hayat, İslam’ın diğer dinlerden farkı ve İslam’la Müslümanların pratiği

¹ salihaarslan@yandex.com

(Bu yazı Young Academia ve İdeal Bilge Derneği iş birliğinde Prof. Dr. Hür Mahmut Yücer yönetiminde “Deizm Çalışmaları Tahlili Yazarlık Atölyesi” kapsamında üretilmiştir.)

² <https://zakirnaik.com/Introduction-DrZakirNaik/> (Erişim: 14.12.2022)

arasındaki farklar olarak karşımıza çıkıyor. Bu tahlilde de yazarın ortaya koyduğu cevaplar anlatılacak ve bunlara ilişkin değerlendirmeler ortaya koyulmaya çalışılacaktır.

İslam'da Çok Eşlilik

Bilindiği üzere, İslam'da erkeklerin birden fazla kadınla evlenmesine bazı şartlarla izin verilmiştir. Bu husus, bazıları tarafından İslam'ın eleştirilmesi sebeplerinden biridir. Yazar, bu konu hakkında değerlendirme yaparken öncelikle İslam haricinde herhangi bir dinin kutsal kitabında kişiler için eş sayısında bir kısıtlama olmadığına vurgu yapmaktadır. Hinduizm'de, Hristiyanlıkta ve Musevilikte sonradan getirilen eş sayısı ile ilgili kısıtlamaların sadece kanun, ferman gibi yasaklamalara dayandığını söylemektedir. Buna karşın, Kur'an ise 4 eşle sınırlı olarak evliliğe izin vermekte ve bu ruhsatla beraber tek kadınla evliliğe teşvik etmektedir. Yazar; İslam'ın buna neden izin verdiği ile ilgili gerekçesini ise kadınların ortalama yaşam süresinin daha uzun olması ve dünyadaki kadın nüfusunun erkek nüfusundan daha yüksek olması olarak göstermektedir.

Bu soruyla bağlantılı olarak, erkeklere bu hususta izin verilirken kadınlara neden izin verilmediği gündeme gelmektedir. Bu konuda ise kitapta dört ayrı sebep ortaya konulmuştur. Bunlardan ilki -her ne kadar bugün için DNA testleri sebebiyle önemini yitirse de- birden fazla erkekle evli bir kadının çocuğunun babasını tespitinde gündeme gelecek pratik imkansızlıktır. İkincisi ise, erkeklerin doğasının çok eşli olmasıdır. Üçüncü husus, erkeğin eşlik vazifesini birden fazla kadına karşı yerine getirmesi mümkünken kadının fizyolojisi sebebiyle bunu sağlamaya müsait olmamasıdır. Bu konuyla ilgili gösterilen son gerekçe ise; bir kadının birden fazla erkekle evlilik içinde ilişki yaşaması halinde, eşlerinden birinde bulunan ve ilişki yoluyla bulaşan bir hastalığı diğer eşlerine bulaştırma olasılığıdır. Yazara göre bu olasılık, bir erkeğin birden fazla eşi olması halinde daha düşüktür.

İslam'da Tesettür

Yazar, İslam'da tesettürün kadın ve erkek için gerekli olduğunu ve kadın ile erkeğin tesettüründeki farklılığın sadece örtülmesi gereken vücut kısımlarının ölçüsü bakımından olduğunu ortaya koymaktadır. Tesettür kadının saygınlığını artırmakta ve onu korumaktadır. Tesettüre dikkat edildiğinde tecavüz oranlarının azalacağından ve böylece refahın artacağından bahsetmektedir.

İslam'da Cihat ve Barış

İslam'la ilgili sorulan sorulardan bir diğeri ise İslam'ın kılıçla yayılması konusudur. Yazara göre İslam kılıçla yayılmış değildir. Yüzyıllarca Müslümanların hüküm sürdüğü birçok coğrafyada Müslüman olmayanlar varlıklarını sürdürmektedir. Bununla beraber günümüzde din temelli savaşlar yokken İslam, Amerika'da ve Avrupa'da en hızlı yaygınlık kazanan dindir. Bu da İslam'ın yayılma sebebinin kılıçla zorlama olmadığına delildir.

İslam'da Hayvan Kesimi ve Tüketimi

Hayvanlarla ilgili olarak İslam'da öngörülen hayvan kesim metodunu acımasız bulanlar mevcuttur. Ancak, keskin bir bıçakla soluk borusunu, boğazı ve boynundaki damarları kesmeyi öngören İslami metot, etin uzun süre dayanması ve mikroorganizmalardan arınması için en iyi yöntemdir. Bu metotta her ne kadar hayvan debelenip tekmelese de bu durum kasların kasılıp gevşemesinden kaynaklanmaktadır, hayvan acıyı hissetmez. Dolayısıyla bu metodun acımasız olduğu söylenemez.

Vejetaryen beslenme tarzı benimsemiş kesimler ise İslam'ı hayvan eti tüketimine yaklaşımı açısından da sorgulamaktadır. Yazar; İslam'ın et tüketimine izin vermesinin doğruluğunu gerekçelendirmek için etin besin değerinin yüksekliğinden bahsetmekte, insan vücudunun dişleri ve sindirim sistemi ile hayvan tüketimine uygun yaratıldığını da söylemektedir. Öte yandan, hayvan eti tüketilmeyip bitki tüketildiğinde yine bir canlıya zarar verildiği ve acısına neden olduğu için vejetaryenliğin daha ahlaki olduğunun söylenemeyeceğini savunmaktadır. Bunlarla birlikte, bir Müslümanın vejetaryen olmasında hiçbir engel olmadığını da belirtmektedir. Ek olarak, Hindu yazıtlarının aslında et tüketimini yasaklamadığından, bunun başka dinlerin Hinduizm üzerindeki etkisinden ibaret olduğundan da bahsetmektedir.

Et tüketimine yönelik diğeri bir soru da vejetaryen olmayan besinleri tüketen Müslümanların şiddete eğilimli olduğu iddiasına dayanmaktadır. Fakat yazar, İslam sadece otçul hayvanların yenmesine izin verdiği için Müslümanların uysal ve barış yanlısı olduğunu ve eğer et yemek kötü olsaydı Peygamber'in bunu yasaklayacağını söyleyerek bu iddiayı cevaplamaktadır.

İslam'da Kâbe

Müslümanların Kabe'ye taptığı zannına kapılan kesimler mevcuttur. Ancak, Kabe'nin dünyanın merkezinde bulunan ve ibadet ederken Müslümanları birleştirme işlevine sahip olduğu ve

Müslümanların Kabe'nin üzerine çıkıp ezan okumasının da vaki olduğu anlatıldığında bunun gerçeği yansıtmadığı görülecektir.

Gayrimüslimlerin Mekke ve Medine'ye alınmaması da bir diğer eleştiri konusudur. Fakat yazara göre, devletler ülkelerine giriş için başka vize şartları koyabildiği gibi ya da kışlarına herkesi sokmadıkları gibi Mekke ve Medine'ye giriş için şahadet şartı da koyabilirler ve herkesi oraya almayabilirler. Dolayısıyla bu yanlış bir uygulama değildir.

İslam'da Bazı Haramların Nedeni

İslam'ın kurallarını sorgulayan kişiler domuz etinin ve alkolün yasak olmasının sebebini merak edebilmektedir.

Yazar; domuz etinin yasak olmasını yağ yoğunluklu içeriği veya sindirim sisteminde oluşturduğu sorunlar sebebiyle çeşitli ciddi hastalıklara sebebiyet vermesi olarak ortaya koymakta, diğer bir sebep olarak da domuzun pis ve hayasız bir hayvan olması sebebiyle insan ahlakını kötü yönde etkilediğini belirtmektedir.

Alkol yasağı konusunda açıklamalardan ilki, alkolün zihnin kısıtlayıcı merkezini devre dışı bırakmasıdır. Kişiler normalde yapmayacakları şeyleri içki sebebiyle yaparlar. İkinci olarak; aldatma, tecavüz, ensest ilişkiler alkolikler arasında yaygındır. Ayrıca; alkolikliğin başı sosyal içiciliktir ve kişinin sadece bir kez sarhoş olup kontrolü kaybetmesiyle sebep olacağı şeyler, ömür boyu pişmanlık duyması için yeterli olabilir. Nitekim, alkol kullananlar içinde de kontrolünü bir defa dahi kaybetmeyen kişi sayısı yok denecek kadar azdır. Son olarak; içki içmek birçok hastalığa neden olabilmektedir ve alkoliklik başlı başına bir hastalıktır.

İslam'da Kadın ve Erkeğin Şahitlik ve Miras Bakımından Denkliği

Bakara sûresinin 282. ayetinde mali işlerle ilgili iki erkek şahit ya da bir erkek ve iki kadın şahit getirilmesi gerektiği yönünde bir hüküm getirilmiştir. İki kadının şahitliğinin neden bir erkeğin şahitliğine denk görüldüğü de sorgulanan diğer bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Yazar; bunun kadınların İslam'daki rollerine bağlı olarak mali işlerle erkeklere nazaran daha az ilgili olması nedeniyle sadece mali işler yönünden bir sınırlama olduğu, bunun kadınların korkup kafasının karışması ihtimali sebebiyle cinayet için de uygulanabileceği, ancak bunun mutlak bir sınırlama olmadığı ve şahitlik bakımından eşitsizliğin diğer meselelerde uygulanmayacağını söylemektedir.

Yazar; miras dağılımında erkeğin kadının iki katı pay alması meselesine ise, dağılımın her durumda bu şekilde gerçekleşmediği, kalan kişilerin kim olduğuna göre farklı olasılıkların mevcut olduğunu anlatarak başlamaktadır. Bunun gerçekleştiği durumlarla ilgili olarak da kadının başkasının geçimini sağlama görevi olmadığı, erkeğin ailesinin geçimini ekonomik olarak sağlamakla yükümlü olduğunu gerekçe göstererek konuya açıklık getirmektedir.

İslam'da Ölümden Sonra Hayat

Ahirete iman pek çokları tarafından mantığa dayanmayan bir inanç olarak görülür. Yazara göre bu inancın mantıksal açıklamaları vardır. Bunlardan ilki, Kur'an'ın şu anki bilimin doğruluğunu kabul ettiği birçok şeyi bilim bunları ortaya koymadan doğru bir şekilde ortaya koymasındır. Ahiret, bugün bilim tarafından ispatlanamıyor olsa da Kur'an tarafından öngörülmüş diğer gerçekler gibi mevcuttur. İkinci sebep ise; barışın, insani değerlerin, ahlaki davranışların ve adaletin ahiretin olması ile anlam kazanacağıdır. Kişiler, bu dünyada imtihan olacak, ahirette mutlak adalet sağlanacaktır.

İslam'ın Diğer Dinlerden Farkı

Yazar, İslam'ı diğer dinlerden ayıran en temel özelliğin neyin doğru neyin yanlış olmasını ortaya koymakla kalmayıp sorunları çözmek için yöntemler öngörmesi olduğunu savunmaktadır. Şeriat kurallarının insanlık sorunlarını çözüp toplum refahını sağlıyor olması ona göre İslam'ın tek doğru din oluşuna delildir.

İslam'la Müslümanların Pratiği Arasındaki Farklar

Yazar'a göre, İslam birliği emrederken Müslümanların mezheplere ayrılıp kişilerin kendini Müslüman olarak tanımlamaktan önce mezhebiyle tanımlaması İslam'a aykırı bir pratiktir. Bunun yanında, kendisini Müslüman olarak tanımlarken pek çok kötü davranış içinde bulunan kişi de vardır. Fakat İslam'ın bu kişilere göre değil, Peygamber Efendimizin (sav) yaşantısıyla yargılanması uygun düşecektir.

Değerlendirme

Kitapta sorulara getirilmiş cevapları değerlendirmeye geçerseniz, öncelikle ilk sorun bunların muhatabının kim olduğudur. İslam'la ilgili bir soru, bir Müslüman muhatap alınarak ve bir gayrimüslim muhatap alınırken farklı şekillerde cevaplanabilir. Çünkü Müslüman başlangıçta bazı şeylere iman etmiştir ve ona bu meselelerin açıklanması, onun ikna edilmesini gerektirmez.

Onun kalbi de mutmain olmayabilir ve açıklama bekleyebilir ancak bu kabullere bir gayrimüslim kadar uzak da değildir. Kitapta mevcut olan sorun ise, yazar cevaplarını bazen muhatabı bir Müslüman'muş ve Allah'ın varlığını kabul ediyormuş gibi formüle ederken kitabın başında bu cevapların gayrimüslimleri ikna edecek nitelikte olduğunu iddia etmesidir. Cevapların yetersizliğini konular bazında değerlendirmekte ve benzer eserlerde geliştirilme yapılabilmesi için eleştiri getirmekte yarar olacaktır.

Öncelikle, çok eşlilik konusuyla ilgili cevapları okuyan birinin zihnine birçok yeni soru gelebilir. Örneğin, kitaptaki verilerde dünyadaki kadın nüfusu erkeğin 4 katı değildir. Doğumlara müdahale edilmediğinde kadın nüfusu erkek nüfusundan bir miktar fazladır, ancak aralarında 4 kadınla evliliği gerektirecek kadar bir fark görülmemektedir. Bununla birlikte, verilerde eşcinsel olduğu için kadınla evliliği tercih etmeyecek erkekler hesaba katılmaktadır, fakat benzer veya farklı motivasyonlarla erkeklerle evliliği tercih etmeyecek kadınların olduğu hesaba katılmamaktadır. Bunlara yönelik bir cevap getirilmemektedir. Yahut erkeklerin doğasının çok eşli olduğu argümanına bir bilimsel veri desteği sağlanmamış, bu durum bir ön kabul olarak ele alınarak açıklamalar yapılmıştır. Üçüncü argümandan, yani erkeğin eşlik vazifelerinin birden fazla kadına karşı yerine getirmesi mümkünken aksinin mümkün olmamasından bahsedildiğinde şöyle bir soruyla karşılaşılabilir: "Eşlik vazifeleri maddi ve manevi vazifeler olarak karşımıza çıkıyor. Mademki erkeklere de birden fazla kadınla evliliğe izin veriliyor, fakat bu vazifelerini yerine getirirken adalet sağlamalarındaki zorluk sebebiyle tek kadınla evliliğe teşvik ediliyor, öyleyse kadınlara da eşit bir muameleyle ruhsat verilse ama bunu tercih etmemeye teşvik edilseydi daha doğru olmaz mıydı?" Son olarak, hastalık bulaştırma olasılığıyla ilgili kitapta veri sunulmuyor. Bu durumda bunu teyit etmek isteyen bir okuyucu, internet üzerinde bir araştırma yaptığında karşısına çıkacak ilk verilerden biri AIDS hastalığına neden olan HIV virüsünün enfekte kadından erkeğe bulaşma riskinin enfekte erkekten kadına bulaşma riskinden 20 kat fazla olduğu bilgisi olacaktır.³ Kitabın böyle bir olası veri araştırmasına yönelik cevap sunması kitabı daha ikna edici hale getirecektir.

³ <https://androloji.org.tr/androlojiDATA/tadYayinlari/Cinsel-Yolla-Bulasan-Hastaliklar-Kilavuzu.pdf> (Erişim: 14.12.2022)

İkinci olarak, vejetaryenlik ile ilgili konuya hayvanların hiç kesilmemesi halinde doğabilecek kıtlık gibi olumsuz sonuçlardan bahsedilmesi yazıya değer katabilecektir.

Kabe'ye tapma hususunda yazarın verdiği örnekler ikna edici nitelikte olsa da gayrimüslimlerin Mekke ve Medine'ye alınmaması konusunda tartışılan mesele Müslümanların bunu yasaklamaya hakkı olup olmadığı değil, Müslümanların bu politikasının kucaklayıcı bir politika olup olmadığıdır. Burada buna yönelik biraz daha açıklama yapılması daha ikna edici olabilirdi. Ahiret konusunda ise yazar mantık temelli bir açıklama yapacağını söylemiş olsa da delillerden sonuca gitmemekte, kabul ettiği sonuçla uyumlu veriler sunmaktadır. Ahiret olduğu için barışın, insani değerlerin ve ahlaki davranışların daha anlamlı olduğu bir hakikattir. Ancak, ahiret olmasa bunların anlamsız olacağı, pek çokları tarafından kabul edilmeyecektir. Birçok kişi; erdemli davranmayı, adaletli olmayı kendi içinde anlamlı şeyler olarak kabul etmekte, insanın kendisinin en iyi haline ulaşması için bunlara ihtiyacı olduğunu ileri sürmektedir. Diğer bir yandan, "Bu dünyada adaleti mutlak anlamda sağlamanın imkânsız olması sebebiyle buna inanmak sadece vicdanınızı rahatlatıyor, o yüzden inanıyorsunuz" şeklinde bir eleştiriyle karşılaşmak da mümkün olacaktır. Bu açıklamalar, ahiretin varlığını ve işlevini bir Müslümana hatırlatmak için yeterli olsa da bir gayrimüslimi ikna edecek mantık temelli açıklamalar niteliğinde olduğunu söylemek zordur. Bu sebeple, ya bu konunun tamamen iman meselesi olduğu kabul edilmeli ya da gerçekten mantık temelli açıklamalar bulunmalıdır.

Yapılabilecek geliştirmelere son bir örnek olarak, İslam'ın diğer dinlerden farkının daha çeşitli yönlerden ortaya koyulması gerekliliğinden bahsedilebilir. İslam'ın, sadece sorunları çözme yöntemi öngörmesi bakımından değil; Tanrı, Ahiret, Kitap tasavvuru bakımından da farklı olduğundan bahsetmek bu konudaki açıklamaları daha nitelikli hale getirecektir.

Kitapta mevcut açıklamalar değerlendirildikten sonra, mevcut olmayan ve okuyucunun gözlerinin aradığı konulara ilişkin bir değerlendirme de yapılmalıdır. Kitapta İslam diğer dinlerle kıyaslanıyor ancak ateizmle ve deizmle ilgili kıyaslamalar yok denecek kadar az. Cevaplar çoğunlukla tatmin edici değil. Daha önce de değinildiği üzere, herkes tarafından kabul edilmeyen bazı hususların kabul edildiği varsayılıyor. Ayrıca, bu kitabı okuyan veya bu argümanlarla bir başkası vasıtasıyla karşılaşan kişinin İslam'ı sorgulayan bir kişi olduğunu varsayarsak çoğu zaman argümanlara kaynak gösterilmemesi onu rahatsız edecektir.

Bir gayrimüslimin ve bir Müslümanın sorduğu sorular ve beklediği cevaplar artık bu 19 başlıktan ibaret olmaktan uzaklaşıyor, çünkü yazarın “Pek az sayıda gayrimüslim bu cevaplara karşılık verebilir, böyle durumlarda da daha fazla bilgiye ihtiyaç duyulabilir.” dediği pek az sayıda gayrimüslim fikirlerini yaymak için çabalıyor ve geniş kitleler bu sorularla karşılaşabiliyor. Bu sebeple, daha geniş kitleleri kucaklayan ve daha açıklayıcı bir yaklaşım benimseyen metotlara ihtiyacımız var.

Bu kitap, tek oturuşta okunabilecek akıcı bir kitap. Ele alınmış konularda hiç bilgisi olmayan ve İslam’a iyi niyetle yaklaşan birine, İslam’ın bu konulardaki tutumu hakkında bir başlangıç bilgisi verebilir; sosyal ortamlarda kendisine bu sorular yöneltilen bir Müslüman’a cevapsız kalmayacak kadar fikir sahibi olma imkânı da verebilir. Ancak, bu cevapların İslam’a karşı olumsuz fikir ve duygular içerisindeki birinin bütün sorularına cevap vereceğini iddia etmek zor. Bu kitabı bir Müslüman olarak, İslam’ın her yönüyle mükemmel din olduğuna iman etmiş halde okurken bile soruların tam cevaplanmadığı hissine kapılmak mümkünse, o halde bu sorulara ve cevaplara eklenmesi gereken hususlar var demektir.

Bütün bunlarla beraber; unutmamak gerekir ki hangi cevabın kimi nasıl tatmin edeceği, kimde hangi fikir boşluğunu dolduracağını öngörmek hayli zordur. Bazen çok basit bir metnin, duyduğumuz bir cümlenin satır arasında; o sıralar her yerde arayıp da bulamadığımız bir cevap bizi bulabilir. “Hakikat yolu aramakla bulunmaz ama bulanlar arayanlardır” demişler, bir de burada aramaktan zarar gelmez, en azından belki sizin içinizdeki sorun sorunun ne olduğunu anlamanıza yarar.